

Prilog 1:

Vlada Crne Gore Ministarstvo evropskih poslova

INFORMACIJA

o zadacima i značaju rada Nacionalne investicione komisije

Uvod

Nakon najave Evropske unije na Samitu o Zapadnom Balkanu u Berlinu avgusta 2014. godine da će podržati investicije u regionu Zapadnog Balkana, Evropska komisija je usvojila predlog novog metodološkog okvira Zapadnobalkanskog investicionog okvira. Novi metodološki okvir, koji je Vlada Crne Gore prihvatila u maju 2014. godine, je donio značajne izmjene u načinu funkcionisanja ovog instrumenta. Ovo se, prvenstveno, odnosilo na činjenicu da države korisnice imaju više mogućnosti da utvrđuju i predlažu prioritetne projektima koji će biti finansijski podržani od strane EU i ostalih finansijera, što nije bio slučaj prije 2015, kada su konačnu odluku donosili Evropska komisija i predstavnici međunarodnih finansijskih institucija.

Cilj Zapadnobalkanskog investicionog okvira (ZIO), kao finansijskog instrumenta EU i međunarodnih finansijskih institucija, je stvaranje veće sinergije između donatora i investitora, kako bi sredstva koja su dostupna kroz kredite međunarodnih finansijskih institucija na što efikasniji način bila iskorištena od strane zemalja korisnica.

Tokom perioda 2014-2020, Zapadnobalkanski investicioni okvir je postao jedan od ključnih mehanizama kojim EU, kroz finansijsku podršku realizaciji strateških infrastrukturnih projekata u zemljama Zapadnog Balkana, podstiče proces pristupanja EU, snažeći uporedo regionalnu saradnju. Projektna orijentacija čini ovaj vid saradnje EU i država Zapadnog Balkana jedinstvenim i povoljnim izvorom finansiranja novih investicija, čemu u prilog govore i značajni dosadašnji rezultati Crne Gore u korišćenju ovog instrumenta. Crnoj Gori je u okviru ZIO, uključujući i projekte u okviru Berlinskog procesa, dodijeljeno oko **224,4 miliona eura**. Od ovog iznosa, kada je u pitanju priprema projektne dokumentacije, u okviru dvadeset devet poziva za podršku pripremi projektne dokumentacije, Crnoj Gori je odobreno 49 nacionalnih projekata, ukupne vrijednosti oko **66,7 miliona eura**. Kada su u pitanju projekti koji su odobreni u kontekstu Berlinskog procesa, Crnoj Gori je dodijeljeno **157,7 miliona eura** za sedam infrastrukturnih projekata.

Zadaci i značaj rada Nacionalne investicione komisije

Shodno metodologiji EU za Zapadnobalkanski investicioni okvir iz 2015. godine, najznačajnije tijelo na nacionalnom nivou, čije je uspostavljanje Evropska komisija ocijenila kao obavezno za sve države Zapadnog Balkana, kako bi sredstva EU podrške mogla koristiti u narednom periodu, je Nacionalna investiciona komisija.

Nacionalna investiciona je prvi put formirana 2015. godine, kada je Vlada donijela Odluku o obrazovanju Nacionalne investicione komisije ("Službeni list CG", broj 17/15). Ova odluka se, shodno organizacionim i izmjenama u sastavu Vlade mijenjala u nekoliko navrata, zaključno sa izmjenom iz marta 2021. godine („Službeni list Crne Gore", br. 040/21).

Suštinska uloga Nacionalne investicione komisije je da sistemski prati i planira ulaganja u infrastrukturu u oblastima koje su predmet podrške Zapadnobalkanskog investicionog okvira, odnosno sektorima *saobraćaja, energetike, zaštite životne sredine, društvenim djelatnostima i digitalne infrastrukture*. Ovaj zadatak Nacionalna investiciona komisija ostvaruje usvajanjem metodologije i utvrđivanjem Jedinstvene liste prioriternih infrastrukturnih projekata.

Imajuću u vidu utvrđene zadatke Nacionalne investicione komisije, koji se odnose i na strateško planiranje ulaganja u infrastrukturu i definisanje Jedinstvene liste prioriternih infrastrukturnih projekata, pomenuta lista je prvi put utvrđena od strane Nacionalne investicione komisije i usvojena od strane Vlade krajem 2015. godine. Utvrđena lista je u prethodnom periodu ažurirana i dopunjavana u nekoliko navrata, što je sastavni dio metodološkog pristupa koji je preporučila Evropska komisija, kako bi postojao jedinstveni i ažuran pregled prioriternih infrastrukturnih projekata na nivou države.

Nakon sveobuhvatnog procesa koji je podrazumijevao identifikaciju novih i ažuriranje postojećih infrastrukturnih projekata u odnosu na stratešku relevantnost, zrelost i procijenjenu vrijednost, Vladi Crne Gore je dostavljena na razmatranje i usvajanje *Informacija o ažuriranju Jedinstvene liste prioriternih infrastrukturnih projekata, s Predlogom ažurirane liste*. Vlada je na sjednici održanoj 29. decembra 2021. godine usvojila Jedinstvenu listu prioriternih infrastrukturnih projekata na koju je uvršteno **154 projekta** procijenjene vrijednosti **6.35 milijardi eura**, kako slijedi po oblastima:

- ✓ Oblast energetike - **13 projekata** ukupne vrijednosti **milijardu eura**;
- ✓ Oblast saobraćaja - **14 projekata** ukupne vrijednosti **3, 7 milijardi eura**;
- ✓ Oblast zaštita životne sredine - **81 projekat** ukupne vrijednosti **853,42 miliona eura**;
- ✓ Oblast društvenih djelatnosti - **43 projekta** ukupne vrijednosti **731,4 miliona eura**;
- ✓ Oblast digitalne infrastrukture - **3 projekta** ukupne vrijednosti **63,5 miliona eura**.

Usvojena Jedinstvena lista prioriternih infrastrukturnih projekata je dostavljena Evropskoj komisiji i međunarodnim finansijskim institucijama, a u narednom periodu

služiće kao ključna osnova za pripremu projekata u oblasti infrastrukture, kao i za njihovo predlaganje za finansiranje iz različitih izvora, uključujući fondove EU i bilateralne donacije.

Pored praktičnog značaja Jedinствene liste prioriternih infrastrukturnih projekata za planiranje ulaganja u infrastrukturu iz različitih izvora finansiranja, preduslov za predlaganje infrastrukturnih projekata za bilo koji vid podrške EU je da budu prepoznati na listi, pa projekti koji nisu obuhvaćeni listom ne mogu biti predmet podrške EU.

Nacionalna investiciona komisija će imati značajnu ulogu i prilikom planiranja investicija koje će biti predmet podrške EU tokom aktuelnog sedmogodišnjeg perioda, odnosno tokom finansijske perspektive 2021-2027. Naime, EU je u oktobru 2020. godine usvojila Ekonomski i investicioni plan za Zapadni Balkan za period 2021-2027 vrijedan **9 milijardi eura**, s ciljem podsticanja dugoročnog ekonomskog oporavka regiona i usklađivanja regionalnih privreda sa privredom EU. U njemu je navedeno 10 vodećih investicionih inicijativa u ključnim oblastima za ekonomski razvoj, kao što su održiva transportna i energetska povezanost, zelena i digitalna transformacija, jačanje konkurentnosti privatnog sektora i podrška zdravstvu, obrazovanju i socijalnoj zaštiti, uključujući i stvaranje mogućnosti zapošljavanja mladih. Zapadnobalkanski investicioni okvir ostaje glavni instrument za dodjelu i operativno sprovođenje podrške EU, u saradnji sa međunarodnim finansijskim institucijama.

Pored toga, Evropska komisija je 8. novembra 2023. godine predstavila Plan rasta za Zapadni Balkan. U osnovi plana je da se kroz finansijsku podršku države korisnice podstaknu da u kratkom roku odblokiraju procese koji su do sada stagnerali, čime bi se, pametnom kombinacijom reformi i investicija, istovremeno postigao ekonomski rast i ubrao proces pristupanja Uniji. Evropska komisija je kroz ovaj instrument predložila dodatni investicioni paket od 6 milijardi eura, i to kroz obezbjeđivanje 2 milijarde eura u grantovima, a 4 milijarde eura u obliku povoljnih zajmova. Sredstva bi bila isplaćena ukoliko države korisnice sprovedu reforme, čime bi se djelimično otvorilo Jedinствeno tržište EU (JTEU) za države Zapadnog Balkana što bi bilo uslovljeno napretkom u izgradnji Zajedničkog regionalnog tržišta kao i u temeljnim reformama. Prioritetne oblasti za integraciju u JTEU su: slobodni protok robe; slobodni protok usluga i radnika; pristup jedinstvenoj euro zoni; liberalizacija putnog saobraćaja; integrisana energetska tržišta; digitalno jedinstveno tržište i integracija u industrijski lanac nabavki.

Pritom, predviđeno je da se, nakon relativno skromne inicijalne finansijske pomoći (predfinansiranja) iznos obećane podrške od 2 milijarde eura bespovratne podrške i 4 milijarde eura povoljnih zajmova podijeli kako bi **svaka država imala prethodno utvrđen iznos maksimalno dostupnih sredstava** (određenih na osnovu formule koja bi uzela u obzir broj stanovnika, iznos BDP per capita i osnovne makroekonomske pokazatelje) i **to: (1) polovinu za tačno utvrđene projekte** (najvjerovatnije sa liste predloženih projekata u okviru Zapadnobalkanskog investicionog okvira (ZIO) i (2) **polovinu za budžetsku podršku.**

Kako se odluka o obrazovanju Nacionalne investicione komisije, počev od 2015. godine kada je prvi put formirana, mijenjala u nekoliko navrata shodno organizacionim i izmjenama u sastavu Vlade, zaključno sa izmjenom iz marta 2021. godine, neophodno je usvojiti novu Odluku o Nacionalnoj investicionoj komisiji, kojom će predsjedavati predsjednik Vlade. Shodno podjeli nadležnosti između resornih ministarstava u 44. Vladi, predlog je da Nacionalnu investicionu komisiju čine predsjednik i osam članova Komisije:

- 1) ministar energetike i rudarstva;
- 2) ministar saobraćaja i pomorstva;
- 3) ministar turizma, ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera
- 4) ministar prosvjete, nauke i inovacija;
- 5) ministar ekonomskog razvoja;
- 6) ministar finansija;
- 7) ministar prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine;
- 8) nacionalni IPA koordinator.

Imajući u vidu zadatke i značaj rada Nacionalne investicione komisije, Ministarstvo evropskih poslova je u skladu s utvđenom procedurom pripremilo i dostavilo Vladi Informaciju o zadacima i značaju rada Nacionalne investicione komisije, s preporukom da ovo radno tijelo bude formalno uspostavljeno u što kraćem roku, kako bi se nastavilo sa formiranjem strukture za ažuriranje Jedinствене liste prioritетnih infrastrukturnih projekata u narednom periodu, shodno utvrđenoj metodologiji.